

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТА ВПЛИВ КОБИЛ І МАТОЧНИХ РОДИН НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ОРЛОВСЬКИХ РИСАКІВ КЛАСУ 2.05**А.В. БУРЕНКО**, аспірант кафедри конярства та бджільництва*Національний університет біоресурсів і природокористування України*

E-mail: imbir97@ukr.net

<https://doi.org/10.31548/dopovid2020.06.014>

Анотація. У статті досліджено поголів'я коней орловської рисистої породи класу 2.05 станом на 01.01.2017 року у кількості 272 голови. Із них чистопородних орловських рисаків (до п'ятого ряду включно) нараховувалось 167 голів (61 %), інші – 105 голів (39 %) мали у своїх родовах частку трьох порід, визначених для ввідного схрещування (чистокровну верхову, американську та російську рисисті). Найчастіше, у 64 (23,5 %) орловських рисаків класу 2.05 у різних варіантах і співвідношеннях зустрічається помісна кобила Фабула, від чистокровного Фактотума. Із 272 рисаків класу 2.05, від 24 кобил отримали по 2 рисака цього класу у тому числі від двох – по три рисака. Крайці і частіші поєднання родини з лініями в отриманні орловських рисаків класу 2.05 наступні: родина 8199а Барвіхи з лініями Піона, Барчука та родина 0468 Кадетки з лініями Пілота, Барчука. Також у статті наведений аналіз 21 кобили орловської рисистої породи класу 2.05, як заводських маток та визначена відсутність видатних коней серед їх нащадків.

Ключові слова: орловська рисиста порода, кобила, клас 2.05, ввідне схрещування, помісь, маточні родини

Ще у 1977 році, О. Фомін писав, що для успішного оволодіння мистецтвом селекції необхідно знати генеалогічну структуру породи. І, працюючи в племінному господарстві, головну увагу слід приділяти вдосконаленню маточних родин – природному сховищу спадкових якостей породи [1].

Орловська рисиста порода – пізньоспіла і «найтихіша» серед інших рисистих порід. Тому з метою її вдосконалення у заданих напрямках використовували чистокровну верхову, американську

стандартбредну і російську рисисту породи. Прилиття крові цих порід здійснювалося через кобил, які певною мірою вплинули на прогрес жвавості і на породу загалом.

У дослідженні не враховувались більш ранні прилиття крові, так як вони проводились досить давно і залишились генетичним фоном в породі. Починаючи з 1959 року Міністерство сільського господарства проводило експеримент зі схрещування орловського рисака з чистокровною верховою породою, а з

Буренко А. В.

1965 року – з американським і російським рисаками.

Про використання помісей першого покоління є досить багато матеріалу, але як вони вплинули на прогрес жвавості в цілому, визначимо далі. Дослідження проводилось на 272 орловських рисаках класу 2.05 і жвавніше (у тому числі 21 кобила) станом на 01.01.2017 року. Із них чистопородних орловських рисаків (до п'ятого ряду включно) нараховувалось 167 голів (61 %). Всі інші – 105 голів (39 %) мали у своїх родовах частку з названих порід.

Нащадків орловців класу 2.05 отримали від жеребців чистокровної верхової породи: **Фактотум** т.-гн. 1952 р.н. (Харлекін – Фрюлінгзонне) – **Фабула** 2.12,7 1962 р.н. (від Барвіхи); **Фрамполь** руд. 1962 р.н. (Цедрик – Фрігорія) – **Ноша** 2.21,8 1986 р.н. (від Нитки); **Бром** руд. 1950 р.н. (Бальтазар – Массандра) – **Виборная** 2.14,3 1960 р.н. (від Ворскли); **Горизонт** гн. 1977 р.н. (Зангезур – Глорвина) – **Калуга** н.в. 1986 р.н. (від Камеї); **Хотімск** руд. 1978 р.н. (Магнат – Ходкая) – **Кроха** н.в. 1986 р.н. (від Карти).

Американська стандартbredна порода: **Білл Гановер** гн. 1958 р.н. (Хут Мон – Бренда Гановер) – **Набивка** 2.25,4 (3-х років) 1966 р.н. (від Нарядної); **Ейпекс Гановер** т.-гн. 1959 р.н. (Старс Прайд – Елда Скот) – **Фантазія** 2.38,5 1969 р.н. (від

Фабули) трипородна помісь і **Бра** 2.22,9 1966 р.н. (від Барвіхи).

Російська рисиста порода: **Апогей** сір. 1958 р.н. (Первенец – Авось) – **Палітра** 2.34,0 (3-х років) 1968 р.н. (від Пуми).

Аналіз родоводів показав, що кобила Фабула зустрічається у 64 (23,5 %) орловських рисаків класу 2.05, Набивка у 34 (12,5 %) родовах, Палітра – 10 (3,7 %), Выборная – 9 (3,3 %), Ноша – 7 (2,6 %), Фантазія – 2 (0,7 %), Калуга – 2 (0,7 %), Кроха – 1 (0,4 %), Бра – 1 (0,4 %). Також у одному родоводі є нащадок Фактотума Плафон 2.09,0 1962 р.н. від Плутовки. Але в родовах ми спостерігаємо різні комплекси підборів та інбридингів на деяких вищевказаних коней (таблиця 1).

Унікальний родовід жеребця Саботажа 2.01,1 сірого, 2009 р.н. (Берег – Сакура), лінії Піона має представників всіх трьох порід, які використовувались для прилиття в орловській рисистій породі. Так Фактотум (через Фабулу) зустрічається у 6-му ряді зі сторони матері і в 5-му зі сторони батька. Білл Гановер (через Набивку) у батька в 5-му ряді та Апогей (через Палітру) у 6-му ряді через матір. Примітно, що Саботаж установив свій рекорд 2.04,1 у 4 роки. Його проміри: 166-168-188-22.

1. Варіанти підборів кобил, помісей першого покоління трьох порід

Зустріч у родоводі орловських рисаків класу 2.05	Порода	n	% від загальної кількості (n=272)	% від коней із прилиттям крові (n=105)
Фабула	ч.в.	30	11,0	28,6
Фабула 2 рази	ч.в.	9	3,3	8,6
Фабула 3 рази	ч.в.	1	0,4	1,0
Фабула і Набивка	ч.в. і ам.рис.	12	4,4	11,4
Фабула і Выборная	ч.в. і ч.в.	4	1,5	3,8
Фабула і Палітра	ч.в. і рос.рис.	3	1,1	2,9
Фабула і Ноша	ч.в. і ч.в.	1	0,4	1,0
Фабула і Фантазія	ч.в. і ам.рис.	1	0,4	1,0
Набивка	ам.рис.	18	6,6	17,1
Набивка 2 рази	ам.рис.	1	0,4	1,0
Набивка і Палітра	ам.рис. і рос.рис.	1	0,4	1,0
Выборная	ч.в.	5	1,8	4,8
Ноша	ч.в.	6	2,2	5,7
Палітра	рос.рис.	5	1,8	4,8
Калуга	ч.в.	1	0,4	1,0
Кроха	ч.в.	1	0,4	1,0
Бра	ам.рис.	1	0,4	1,0
Фабула 2 рази і Фантазія	ч.в. і ам.рис.	1	0,4	1,0
Фабула 2 рази і Набивка	ч.в. і ам.рис.	1	0,4	1,0
Фабула 2 рази, Набивка і Палітра	ч.в., ам.рис. і рос.рис.	1	0,4	1,0

Кобила, від якої отримали потомство класу 2.10 і жвавніше, вважається цінною маткою. Якщо від такої кобили отримали рисака класу 2.05 і жвавніше – її кличка на вустах у

селекціонерів. Із 272 рисаків класу 2.05, від 24 кобил отримали по 2 рисака цього класу у тому числі від двох – по три рисака. Детальний аналіз наведений у таблиці 2 і 3.

2. Характеристика кобил, від яких отримано по 2 і більше рисаків класу 2.05 і жвавніше

Лінійна приналежність кобили, від якої отримано 2 і більше рисаків класу 2.05	К-ть кобил (n=24)	Жвавність кобил від яких отримано 2 і більше рисаків класу 2.05	К-ть кобил (n=24)	%
Піона	5	2.05,1-2.08	1	4,2
Болтіка	4	2.08,1-2.10	5	20,8
Ветра	4	2.10,1-2.15	5	20,8
Пілота	3	2.15,1-2.20	3	12,5
Ісполнительного	2	2.20,1-2.30	5	20,8
Отбоя	1	2.30,1 і більше	1	4,2
Проліва	1	н.в.	4	16,7
Барчука	1			
Воїна	1			
Успеха	1			
Безлінійна (ч/в Фактотум)	1			

Буренко А. В.

Кращі і частіші поєднання родини з лініями наступні (таблиця 3): родина 8199а Барвіхи х лінії Піона, Барчука; 0468 Кадетки х Пілота, Барчука; 3792 Кубані х Піона; 550а

Лігії х Ветра, Воїна; 825 Приманчивої х Пілота.

Проте, ці поєднання досить умовні у зв'язку з поширенням тієї чи іншої родини у конкретному кінному заводі.

3. Родинна належність потомків кобил, які дали двох і більше орловських рисаків класу 2.05

Родина кобили, від якої отримано 2 і більше рисаків класу 2.05	К-ть кобил	Кличка кобили (жвавість, рік народження, походження), від якої отримано 2 і більше рисаків класу 2.05	Клички потомків кобил, які дали рисаків класу 2.05, (батько) - лінія
8199а Барвіхи	4	Боярщина н.в. 1990 (Водород – Бусінка)	Бамбіно (б. Малиновий Звон - Барчука Банкір (б. Іскромьотний) - Барчука
		Фабула 2.12,7 1962 (ч/в Фактотум – Барвіха)	Фагот (б. Піон) - Піона Фортунато (б. Піон) - Піона
		Фіалка 2.26,3 1994 (Ліловий – Фальш)	Фокстрот (б. Купорос) - Піона Фламенко (б. Приказ) - Пілота
		Фраза 2.09,2 1985 (Водород – Фатьма)	Фрак (б. Капрон) - Піона Франк (б. Кіпр) - Піона
0468 Кадетки	3	Іва 2.14,6 1994 (Ліловий – Куниця)	Імператор (б. Приказ) - Пілота Іхтіандр (б. Корифей) - Пілота Імперіал (б. Малиновий Звон) - Барчука
		Каменка 2.13,5 1975 (Коршун – Квіточка)	Каток (б. Озорнік) - Пілота Крик (б. Крикун) - Пілота
		Ковбойка 2.09,1 2001 (Ковбой – Капризная)	Крикет (б. Куплет) - Барчука Кавичка (б. Куплет) - Барчука
3792 Кубані	2	Крутизна 2.26,5 1967 (Зибун – Калина)	Кіпр (б. Помпей) - Піона Ковбой (б. Блокпост) - Піона
		Купавка 2.29,4 1984 (Кубік – Купава)	Кваркуш (б. Кіпр) - Піона Колоріт (б. Іппік) - Отбоя
550а Лігії	2	Жалость 2.27 (3-х років) 1965 р.н. Лебедь	Жакоп (б. Первач) - Ветра Жемчужний Перстень (б. Первач) - Ветра
		Живопись 2.19,5 (3-х років) 1983 (Первач – Жаркая)	Жаркий (б. Картьожнік) - Воїна Жанр (б. Плейбой) - Піона Жезл (б. Лукомор) - Воїна
825 Приманчивої	2	Бестія н.в. 1993 (Біполяр – Імперія)	Барон (б. Попугай) - Пілота Барин (б. Іней) - Отбоя
		Ізбранниця 2.07,2 1994 (Борт – Інфра)	Імперфект ВІЗ (б. Фінал) - Піона Інформ (б. Фабіано) - Пілота
26 Аристократки – 2215 Мурави	1	Морфологія 2.15,5 1992 (Фант – Мальта)	Менгірь (б. Нікотин) - Піона Мізантроп (б. Плавник) - Пілота

Буренко А. В.

51 Барабінської Степі – 1162 Бандури	1	Банкнота 2.17,0 1988 (Наводчик – Біографія)	Біатлон (б. Нікотин) - Піона Бересклет (б. Пакт) - Пілота
68 Бєліберди	1	Івушка н.в. 1992 (Вампір – Ісповедь)	Імперфект (б. Пакт) - Пілота Історик (б. Куплет) - Барчука
172 Волги – 3147 Видумки	1	Кукушка 2.10,4 2000 (Кіпр – Косточка)	Канцлер (б. Імператор) - Пілота Кандидат (б. Каньйон) - Болтіка
5566 Дані	1	Доброта 2.09,7 1987 (Біполяр – Диканька)	Дельфін (б. Фагот) - Піона Даринка (б. Афоризм) - Піона
264 Діадеми – 2121 Мгли	1	Патока 2.09,4 1996 (Капітан – Провінція)	Папірус (б. Пакт) - Пілота Повелитель Хан (б. Плавник) - Пілота
275 Докуки – 3240 Дачі	1	Дрофа 2.45,2(2-х років) 1990 (Реактив – Доброта)	Дробовик (б. Ковбой) - Піона Дротік (б. Кіпр) - Піона
310 Жертви	1	Жар-Птиця 2.12,8 1996 (Певун – Желудьовка)	Жаворонок (б. Каньйон) - Болтіка Жетон (б. Трафарет) - Болтіка
313 Забубенної – 3524 Зибі	1	Зоографія 2.08,2 1994 (Фант – Зацепка)	Задор (б. Плавник) - Пілота Заветний (б. Нікотин) - Піона
415 Камеристки	1	Іжма н.в. 1995 (Жемчуг – Іванна)	Імхотеп (б. Попугай) - Пілота Ідеолог (б. Лукомор) - Воїна
Фатьми – 12620 Конвенції	1	Калька 2.21(3-х років) 1994 (Клинок(Каток) – Комбінація)	Кулон (б. Уклон) - Барчука Куплет (б. Уклон) - Барчука

Цікаво зазначити, що у матерів орловських рисаків класу 2.05 середня кількість народжених потомків становила 9,7 голів (в основному від 7 до 13 нащадків). Рекордисти народжувались у більшості випадків **до 5 вагітності** (середня 4,7).

Серед кобил орловської рисистої породи класу 2.05 (21 голова), найбільше – 7 голів кобил, належать до лінії Піона, до лінії Пілота – 6 голів, по дві голови в лініях Барчука і Проліва. По одному разу вони

зустрічались у лініях Болтіка, Воїна, Отбоя та Успеха.

Інбридинг у кобил класу 2.05 в середньому становить 2,13% (Lim 0,39-7,23). Найвищий у Колими гнідої, 2009 р.н. (Лакей – Каналья), лінії Піона. П'ять голів аутбредні: 3 – боттомкресинг, 2 інбредланінкресинг (таблиця 4). Далі наводиться характеристика орловських кобил класу 2.05 у тому числі їх використання як заводських маток (станом на 01.01.2020 року).

4. Зоотехнічні показники кобил класу 2.05 (n=21) та їх батьків

Показник	Проміри, см (M±m)				Середній вік при підборі	Середня жвавість при підборі, хв.сек.
	висота в холці	коса довжина тулуба	обхват грудей	обхват п'ястку		
Середнє у кобил класу 2.05	161,2±0,82	165,4±1,08	184,7±1,78	20,0±0,21	4,2*	х
Lim	157,0-167,0	158,0-171,0	174,0-196,0	19,0-21,5	3-6*	х
Середнє у батьків кобил класу 2.05	160,5±0,68	164,3±0,63	181,3±0,99	20,5±0,16	11,5	2.04,8
Lim	154,0-165,0	161,0-174,0	173,0-190,0	19,0-21,5	6-19	2.00,1-2.15,8
Середнє у матерів кобил класу 2.05	159,4±0,87	163,4±1,01	184,2±1,59	19,8±0,17	9,9	2.15,1**
Lim	153,0-168,0	158,0-174,0	171,0-198,0	18,5-21,5	4-18	2.07,6-2.35,8**

*- скоропілісь, років **- із усіх кобил випробувані тільки 15 голів (71 %)

Першою кобилою, яка увійшла в клас 2.05 і жвавіше, була вихованка Хреновського кінного заводу – **Вдумчивая** 2.04,9 (р); 3.17,0 1971 р.н. (Успех – Вербка). Вона побила 24-річний рекорд Купави 2.05,1 (Ветер – Кавичка) Юргамишського к-з. Стала переможницею та призеркою ряду традиційних призів у Києві, в тому числі пам'яті П.Кулешова, «Барса», «Гільдейця» та ін. Батько Вдумчивої – Успех 2.03,7 (р) (Тульський Пряник – Удача), тричі визнаний чемпіоном породи ВДНГ, став засновником лінії. Його кращі сини: Нокаут 2.08,1 «барсист»; повні брати Вдумчивої – Воркун 2.08,8 – київський «барсист», Випуск 2.09,3 та Візапур 2.10,4; Буєрак 2.09,5; Прикуп 2.12,6; Міус 2.11,7 – київський «барсист» та ін. Також від Успеха отримали кобилу Пума, яка стала матір'ю всесоюзного

рекордиста Переполоха 2.05,7 (від Піона) і плідника Причала 2.05,5 (від Ісполнительного). Мати Вдумчивої Вербка 2.17,7 (Ріон – Виставка) стала однією із кращих маток Хреновського кінного заводу. Окрім вищезгаданих Воркуна, Випуска та Візапура – жеребців-плідників, від неї отримано також класних коней: Весенній Луч 2.08,9; Вивод 2.09,1 і Воркуту 2.20,0 – повну сестру Вдумчивої – основної продовжувачки родини **163 Вещуньї**. Рекордистка Вдумчивая, проміри 160-163-186-20, інбредна на Удалого Кролика у ступені V-IV. Відмінна кобила за типом та екстер'єром, у результаті жорсткої експлуатації на іподромі мала патологію родоплідної системи і була вибракувана після двох плодових років. Її єдине лоша – Вьюга 2.15,7 1978 р.н. (від Гопака) стала заводською маткою. Від неї отримали

Буренко А. В.

одного жеребчика. У віці шести років Вьюга пала [2].

Кобила **Баффіна** 2.03,7(р), 1976 р.н. (Піон – Бухарка) вийшла із родини **425 Картинки**. Батько Баффіни – феноменальний Піон 2.00,1 – рекордист, кращий за якістю потомства плідник за всю історію орловської рисистої породи. Мати – Бухарка, лінії Воїна, окрім Баффіни у відтворному складі нічого не залишила. У Баффіни достатньо консолідований родовід. Вона має інбридинг на Барчука у ступені V,V-V, Воїна IV-V, Ловчого V-IV,V [3]. Проте, із 8 дітей Баффіни, видатних рисаків не отримано. Із трьох її дочок, жодна не потрапила у відтворний склад. Лише від однієї Богачки (від Вибора), яка була продана до Бурятії, отримали потомство [4].

Кобила **Канітель** 2.02,2(р); 3.15,1 1985 р.н. (Піон – Каховка), Московського кінного заводу. Представниця **родини 0468 Кадетки**. Встановила три всесоюзні рекорди в Одесі. Інбредна на Пілота у ступені V,V-III. Від Канітелі отримано 7 лошат [4]. Із трьох її дочок, лише одна Клинопись (від Поклона) попала у відтворний склад, але продовжувачів від неї не лишилось.

Кобила **Квінта** 2.08,2; 3.10,3(р); 4.21,5(р) 1985 р.н. (Вибір – Крепль), Московського кінного заводу. Належить до родини **0468 Кадетки**. Вона в бігу на свідоцтво жвавості на дистанцію 2400м всановила відразу три всесоюзні рекорди (Київ). На

дистанцію 3200м, побила рекорд російської Баядерки 4.22,6/8 півстолітньої давності. Квінта компактної тілобудови, з добре розвиненою мускулатурою, витонченою сухою головою. Інбредна на Квадрата IV-III і на Ветерка VI-V,V. Вибір – від помісної Вибірної (1/2 ч.в.). Дав 12 рисаків класу 2.10 у т.ч. 2 класу 2.05: Квінту і Бадана 2.05. Всі жвавві діти Вибора, так як і його сини-плідники отримані від жвавих дочок Піона [5]. Мати Квінти – Крепль 2.10,8 (від Піона) дала маток Каверзу 2.08,8 і Квоту 2.09,8, а також плідника Клавікорда 2.07,2 (всі від Вибора). Від Квінти отримано 9 лошат [4]. У рідному заводі залишилась Клубнічка 2.11,7 (б. Папірус), інша Кружевниця 2.16,7 (б. Живописець) продукувала у приватного власника Казакова О.А. Її син Кортик 2.07,8 (від Ковбоя) був переможцем призу Кулешова на ЦМІ, а інший – Контакт 2.10,5 (б. Капор) став абсолютним чемпіоном породи у Москві.

Ще одна вихованка Московського кінного заводу **Гвіана** 2.03,2; 4.25,6 1985 р.н. (Піон – Гіпотека). Належить до родини **221 Говорушки**. Випробовувалась на ЦМІ. Має інбридинг на Бубенчика IV-IV і на Воїна VI,V,V-V. Мати Гвіани Гіпотека 2.14,1 (від Привала) дала «барсиста» Генероссо 2.06,8 і Гонца 2.10,0 (обидва від Піона). Інбредна на Посла IV-III. Гвіана дала 11 лошат [4]. Із 7 кобил, у відтворний склад Московського кінного заводу було

Буренко А. В.

призначено дві – Грушовку 2.39,0 (б. Крокус) і невипробувану Голубку (б. Кіпр), яка дала рекордистку Гільзу 2.02,6, про яку буде сказано нижче.

Кобила **Бегущая** 2.07,1; 3.10,4 2003 р.н. (Уклон – Блеклая) Запорізького кінного заводу – найжвавіша трирічка СНГ 2.07,6; 3.15,5. «Барсистка», рекордистка на дистанцію 2400м для 4-річного віку – 3.10,4. Вона побила рекорд Канітелі 3.15,1 (Одеса, 1989р.). Належить до лінії Барчука, родини **191 Ворожейки**. Інбредна на Карапета у ступені III-III і на Кавказа IV-V. Від Уклона 2.04,1 в Україні отримані 3-річний рекордист СНД Кулон 3:2.05,0; 4:2.04,1 і ціла серія жеребців класу 2.05 і жвавіше: Раунд 2.01,2, Ізумруд 2.03,1, Куплет 2.03,1 які вже стали успішними плідниками в РФ. Мати Бегущей – Блеклая 2.18,6 (б. Клинок(Каток)) дала у рідному заводі ряд класних кобил. Від Бегущей отримано 6 дітей [4]. Всі вони посередньої жвавості, але на жаль, не всі випробувані. У відтворний склад відібрана Барвинка 2.19,9 (б. Вулкан 8). Бегущая на сьогоднішній день продукує у своєму заводі.

Кобила **Ваза** 2.04,3 2002 р.н. (Афоризм – Вздорная), Дібрівського кінного заводу. Переможниця призів «Барса», «Гільдейця» (Одеса) з кращою жвавістю 2.06,4. Рекордну жвавість 2.04,3 Ваза показала на другому місці в призу «Піона» (для коней старшого віку). Ваза належить

до лінії Піона та родини **2850 Бандеролі**. Вона дочка жвавого Афоризма 2.02,1 від Фагота і Арабіки, який дав ряд цінних маток в Дібрівському к-з, а також Вратаря 2.00,0 (від Ванди). Від матері Вази – Вздорной 2.10,0 (б. Опіум), окрім рекордистки отримали посередній приплід. Ваза інбредна на Букета 2.03,2 у ступені III-III, на Барса V-V, а також несе у своєму родоводі кличку Отбоя 4 рази. Дала 7 дітей [4]. Всі випробувані: жеребець Волшебнік 2.08,0 (б. Шалун), кобили Вербная 2.37,6 (3-х років) (б. Білок) і Саванна 2.16,2 (3-х років) (б. Сокол) знаходяться у маточному складі Дібрівського к-з. Двоє ще випробовуються на київському іподромі.

Кобила **Небиль** 2.03,3; 3.14,7, народжена в Пермському кінному заводі, в 2004 році від Баргузіна і Насечки. У 2009 році вона показала жвавість 3.14,7 (Пермь). В тому ж році вона стала найжвавішою кобилою старшого віку на дистанцію 1600м. В призі «Барса» установила рекорд іподрому для орловських кобил 2.06,5. Пізніше показала жвавість 2.03,3, тільки на 0,1 секунди поступившись рекорду московської Гвіани 2.03,2 (1990 р.). Небиль дочка дербіста Баргузіна 2.08,0 – рано павшого, який залишив також Добичніка 2.04,2; внучка рекордиста Іппіка 1.59,7 (р). З материнської сторони її дідом є абсолютний рекордист Ковбой 1.57,2. Небиль лінії

Буренко А. В.

Отбоя, родини **787 Піки**, аутбредна. За екстер'єром Небиль є представницею спортивного типу рисака і не отримувала нагород на виводках, вона досить гаряча і палка кобила.[6]. У 2014 році від неї отримали перше і єдине лоша – жеребчик Нежинськ 2.10,9 від Кронштепа. В 2015 році Небиль вимушено забили.

Кобила **Ніка** 2.04,2; 3.12,0 2005 р.н. (Наркотик – Комета), власник СПХ «Комсомолец». У чотирирічному віці встановила рекорд Пермського іподрому – 2.05,7, а також 2 рекорди Уфімського іподрому, один з яких 3.12,6 (2400м). В 5 років вона покращила свої рекорди до 2.04,2 і 3.12,0. Її батько Наркотик походить від Квартета 2.08,9 (онук Озорніка 2.11,2 і напівбрат Крикуна 2.05,0), лінії Пілота. По матері Наркотик – напівбрат Нікотина 2.07,5. Мати Ніки, мало спроможна Комета народжена від Мелітополя і його дочки – невипробуваної Стрелі, випадок рідкий та унікальний [6]. Ніка аутбредна, належить до родини **412 Камеристки**. Від Ніки отримано 6 дітей [4]. У зв'язку із частою зміною власників, відстежити випробування потомства не вдалося.

Кобила **Приправа** 2.02,5; 3.08,3 2004 р.н. (Івась – Придача), народжена в ВАТ «Медведєвський». У 2011 році на Красноярському іподромі побила рекорд Гвіани (2.03,2 в призу, 1990р.) зі жвавистю 2.02,9,

покращив його у 2012 році до 2.02,5. Також вона встановила рекорд на дистанцію 2400м – 3.08,3 (2013р.), побивши рекорд Газелі 3.14,4 (1974р.) та 4.28,7 (3200м, Барнаул). Вона походить від алтайського Івася (син дібрівського Водоската 2.06,2, лінія Пілота) і невипробуваної Придачі (дочка дібрівського Диктатора 2.09,7), від якої отримано Проблеска 2.08,9 (б. Бомбей). Три покоління невипробуваних кобил (Придача-Проза-Приданниця), висхідні до хреновської Площини (від Лунатика 2.10,4, сина Отбоя) змогли створити рекордистку при використанні класних плідників. Саме через матір Площини – Повість 2.29,0 (Посол – Вішера), основну продовжувачку і через інші племінні господарства, родина **925 Слезі – 3091 Вишньовки** дійшла до наших днів. Приправа інбредна на Озорніка III-IV, на Карапета IV-III і на Откліка V-V. Приправа випробовувалась на всіх п'яти іподромах Сибіру без додаткових пристосувань та взуття, тренувалась на сільській доріжці, має чудовий апетит. Також Приправа показала рекорд спортивного довголіття, виступаючи до 10-річного віку [6]. Від Приправи отримано троє лоша [4]. Найстарша кобила Поле Полині 2.56,8 від Папіруса 2016 р.н., мілка (152-152-174-20,0). Вона вже знаходиться у маточному складі (ГК «Великое Село», РФ). Інші ще не випробувані.

Буренко А. В.

Кобила **Даринка** 2.04,5; 3.16,1 2006 р.н. (Афоризм – Доброта), Дібрівського кінного заводу. Показала рекордну жвависть Сибіру 2.06,5 (3-х років). У 4-річному віці її рекорд був 2.04,5; 3.15,8. Вона походить від Афоризма 2.02,1, батька класних кобил, народженого від Фагота 2.02,3, який коротко і обмежено використовувався в Дібрівському к-з, дав 10 рисаків класу 2.10 у тому числі переможця призу «Барса» у Києві та Москві Дельфіна 2.03,5 (від Фагота), який також походив від Доброти 2.09,7 (Біполяр 2.06,2 – рекордистка Диканька 2.07,2), із родини **5566 Дані**. Маленька Дань (проміри 155-157-167-18,5), поступила на комплектування Дібрівки із кінзаводу «Медведки», теоретично не була цінною у племінному плані, але завдяки її синам продовжує розвиватися лінія Барчука (День 2.07,0 від Емігранта, сина Моха і Дані), лінія Пілота (Подвиг 2.08,5 від Пілота і Дані), Удар 2.07,0(р) від Удєла, її доньки стали «зірками», дав видатних маток (Дивная 2.11,2 – 6 рисаків 2.10 у т.ч. Диканьку 2.07,2). Даринка є напівсестрою Дельфіна. Суха, елегантна Даринка середнього калібру у стилі своєї родини, інбредна на Откліка у ступені IV-IV,IV. На жаль, Даринка рано пала, не залишивши потомства.

Кобила **Флористика** 2.03,8; 3.15,2 2008 р.н. (Жаркий – Філармонія), Московського к-з. В

трирічному віці була тричі жвавіше 2.05 – 2.04,3 (1600м) і 3.17,3 (2400м). Представниці кінного заводу, видатні Гондола, Камчатка, Буковина, Гвіана та інші, поєднували добру жвависть із плодючістю, мали велике значення для вдосконалення породи. В родоводі Флористики найцінніші представниці Алтайського, Хреновського, Московського кінних заводів. Одну ставку залишив в кінному заводі Жаркий 2.04,6, син Картюжніка 2.07,9, останнього представника лінії Воїна і Живописі, першої кобили в орловській породі, яка дала трьох синів класу 2.05 (Жаркий 2.04,6, Жанр 2.04,1 і Жезл 2.04,5) [6]. Мати Флористики – Філармонія 2.35,8 інбредна на Піона III-III, народжена від Фрази 2.09,2 (дала Фрака 2.04,1 і Франка 2.03,7), дочки Фатьми 2.08,8 і онуки відомої Фабули 2.12,7 від чистокровного Фактотума, яка відноситься до родини **8199а Барвіхи**. Флористика аутбредна. Із п'яти її дітей [4], виділяються Франшиза 2.09,9 (3-х років) від Штока і Фантастика 2.05,6 (3-х років) від Ізумруда, яка стала переможницею ряду традиційних призов на ЦМІ. Інші діти випробовуються, або не досягли віку випробувань.

Кобила **Служба** 2.04,7; 3.12,8 2007 р.н. (Безупречний – Смета) уфимська «барсистка». Вона походить від Безупречного 2.08,5, сина Поклона 2.05,0 (потомок Пінгвіна, сина Проліва), від якого не

Буренко А. В.

отримано жодного жвавого рисака, окрім Служби. Він походить від класної Буковини 2.06,1 і тільки цим виправдано його використання. Свою кращу дочку – Службу він дав від Смети, матері Смака 2.06,2, яка походить від Мазка 1.58,4, батька цінних заводських маток. Смета була онукою відомої Сажі 2.10,7, яка дала трьох рисаків класу 2.10 (у тому числі Спуска 2.04,2) і Саржу 2.15,0 (матір Сектора 2.04,4). Служба належить да лінії Проліва і родини **696 Находки**, інбредна на Піона у ступені V-III. Від Служби отримано одну кобилку [4], яка випробовувалась на Уфимському іподромі «Акбузат».

Кобила **Гільза** 2.02,6 2010 р.н. (Імператор – Голубка) Московського к-з. Найжвавіша 2-річка – 2.11,2 і 3-річка – 2.04,8. Гільза походить від Лозівського Імператора 2.02,6, невеликого зросту (154-161-177-20), чудового іподромного бійця, переможця головних призів для 2-х – 4х і старшому віці на Київському іподромі (приз Піона – тричі). Він випробовувався до 8 років і виграв 34 традиційні призи. Не дивлячись на низький зріст, експертна оцінка Імператора 4,0 бали. Він походить від Приказа 2.22,0 (лінія Пілота), який дав у Лозівському к-з 18 дітей класу 2.10, у т.ч. 5 – 2.05. Мати Імператора – Іва 2.14,6 від московської Куніци (Водород – Кашира), дала 5 рисаків класу 2.10, в т. ч. 3 – класу 2.05, із них чотирьох переможців призу «Барса» в Москві (Імперіал 2.03,1) та Києві

(Імператор 2.02,6, Ібрагім 2.05,6, Імпорт 2.05,2) та переможця призу «Піона» – Іхтіандра 2.04,8 (Київ). Мати Гільзи – невипробувана Голубка, доводиться донькою рекордистки Гвіани 2.03,2. Гільза належить до родини **221 Говорушки**, інбредна на Піона III,IV-V. Гільза дала трьох лошат [4]. Її перший син Гранд Стар (б. Імперфект ВІЗ), зайняв перше місце в рингу жеребців 2-річного віку на Раменському іподромі в 2018 році. Інші не досягли віку випробувань.

Кобила **Колима** 2.05,0 2009 р.н. (Лакей – Каналья) Чесменського к-з – найжвавіша чотирирічна кобила 2013 року. Вона походить від Лакея 2.07,4 (син дербіста Кіпра 2.03,5, лінії Піона) і онуки Кіпра Канальї, яка також дала Костьола 2.08,7. Її прабабка Космічеськая дала чудового іподромного бійця і плідника Каракаса 2.06,2 [6]. Колима належить до родини **0272 Гліцинїї**, інбредна на Кіпра III-II, на Морського Прибоя V-V, і на Піона V,V-IV. Від Колими отримано 2 лошат [4]. Одна кобилка випробовувалась на заводському іподромі в Чесменці, інший жеребчик не досягнув віку випробувань.

Кобила **Венера** 2.02,9 2009 р.н. (Ветер – Женева), ТОВ «Орловський фаворит». Кращу жвавість показала на Орловському іподромі. Її батько Ветер 2.06,5 (Виборг – Єна) лінії Болтіка, Завивалівського к-з, дав Псевдоніма 2.04,7, Фаворита 2.04,9 та ін. Мати Женева н.в. від Плейбоя і

Буренко А. В.

Живописі (дала трьох рисаків класу 2.05). Венера належить до родини **550a Лигії**, інбредна на Піона IV-IV, на Отклика V,V-V. В електронній базі даних Всеросійського науково-дослідного інституту конярства приплід не значиться.

Кобила **Белізна** 2010 р.н. (Імператор – Белоснежка), Московського к-з. 3.14,1 – 3-х років. Найжвавіша чотирирічка – 2.02,4; 3.11,1, московська «барсистка», аутбредна. Її батько Імператор 2.02,6 Лозівського к-з, переможець 34 традиційних призів у Києві, у т.ч. «Барса», тричі «Піона», лінії Пілота. Від нього отримали Фініста 1.58,9 (від Фонтанки), Гільзу 2.02,6 (від Голубки), Канцлера 2.04,4 (від Кукушки), Готика 2.07,0 (від Готики), Палітру 2.08,0 (від Петунії) та ін. Мати Белоснежка народжена від Капрона 2.05,0 (сина Піона), належить до родини **425 Картинки**. Ця родина, створена в Московському к-з, увійшла в історію породи завдяки легендарному Квадрату, видатному іподромному бійцю, чемпіону ВСГВ і Лейпцигської виставки. Із цієї родини вийшли рекордистки Баффіна 2.03,7 і Буковина 2.06,1, перший рисак Фінляндії класу 2.00 – Мінба 1.59,0 (1972р.н.). Кобили цієї родини давали класних коней, як при чистопородному розведенні, так і при схрещуванні з іншими породами – Карат (б. Ейпекс Гановер), Болівар (б. Окапі С), Ю.С. Дансер 2.00,6 (б. Франсес Мін – Фінляндія). В родоводі

Белізни кожна кобила цінна для породи [6]. Від Белізни отримали перше і останнє лоша, кобилку Бель 2017 р.н. (б. Політик), яка на даний час проходить випробування на ЦМІ.

Кобила **Плутовка** 2010 р.н. (Крокет – Палітра), у 2014 році показала жвавість 2.04,3(Уфа) і вже в наступному році покращила її до 2.03,6 (Уфа) та 3.10,4 (ЦМІ). Вона народжена в Курганській ДЗК, походить від Крокета 2.04,7, кращого плідника 2014 року серед орловських жеребців. Крокет – син Ковбоя 1.57,2, інбредного на Піона III-III. Мати Плутовки Палітра 2.14,0 народжена в Курганській ДЗК від алтайського Інтереса 2.06,0, внука відомої заводської матки Ільзи. Плутовка належить до родини **593 Любовь Сильна**, інбредна на Квадрата V-V, на Піона V,IV-IV,IV. Від неї отримано 2 лошат, проте вони ще не досягли віку випробувань.

Кобила **Кавичка** 2012 р.н. (Куплет – Ковбойка), Московського к-з, рекордистка дворічного віку – 2.08,7, найжвавіша трирічка і переможниця всіх традиційних призів цього віку з кращою жвавістю 2.04,8; 3.11,2, а також 4-річного віку – 2.03,7; 3.09,3. Вона походить від запорізького Куплета, сина Уклона 2.04,1. Куплет – рекордист Венсенського іподрому (Париж) на дистанцію 2100м. Від нього отримали рідного старшого брата Кавички – Крикета 2.01,1, а також – Бруклін 2.03,4, Кок 2.04,9, Коленкор 3:3.10,9,

Буренко А. В.

Крещатик 2.02,8, Бояришник 2.04,0, Фінікієць 2.04,1, Історик 2.04,0 та ін. Мати Кавички, відмінна за екстер'єром Ковбойка 2.09,1, інбредна III-IV на Піона і належить до кращої маточної родини **046а Кадетки**. Бабця Ковбойки Креп'я 2.10,8 дала чотирьох рисаків класу 2.10 [6]. Кавичка належить до лінії Барчука, інбредна на Откліка в ступені V,V-V. Кавичка, поки що дала одного жеребчика 2019 р.н. [4].

Кобила **Верфь** 2.03,9 2012 р.н. (Фламенко – Вирубка), нар. у Г.І. Нікуліна. Свою кращу жвавість показала в чотирирічному віці на Воронезькому іподромі. Батько Верфі – Фламенко 3.10,5, повний брат плідника Фабіано 2.06,8 (Приказ 2.22,0 – Фіалка), лінії Пілота. Фіалка також дала Фокстрота 2.05,0 від Купороса. Мати Верфі – Вирубка від Банка, лінії Болтіка і Верховини, несе у собі кров напівкровної Фабули (як і Фламенко), інбредна на Болтіка III-III. Верфь належить до родини **02557 Угрози**, аутбредна. Від неї отримали одну кобилку, яка ще не випробувана [4].

Кобила **Моя Пам'ять** 2.04,3 2012 р.н. (Пепел – Медіана), Хреновського к-з. Постійна суперниця рекордистки Кавички. Вона в 2016 році виграла приз «Барса» на ЦМІ зі жвавістю 2.03,8 за першим гітом, проте результати

Список використаних джерел

1. Фомин О. Золотой фонд породы. *Коневодство и конный спорт*, 1977. №6. С. 26-28.

допінг-проби виявили в її крові заборонені речовини. Власники довго судилися щодо мізерної концентрації препарату, проте це не дало результату. Тому, краща жвавість вважається 2.04,3, показана на другому місці в призу на честь Чесменського к-з. Батько Моєї Пам'яті – Пепел 2.02,6 московський «барсист», продовжувач лінії Пілота через діда Крикуна. Мати Медіана крупна, типова, породна, але з рядом недоліків корпусу, належить родині **26 Аристократки**. Моя Пам'ять інбредна на Піона IV-IV,V і на Перепела IV-V. Від неї отримано 2 лошат, які ще не досягли віку випробувань [4].

Таким чином, «прилиття крові» для покращення жвавості відбулося завдяки помісним кобилам від жеребців чистокровної верхової, американської та російської рисистих порід. Серед орловських рисаків класу 2.05, 39% мали частку вищевказаних порід. По 2 рисака цього класу отримали від 24 кобил у тому числі від двох – по 3. Кращі і частіші поєднання родини з лініями в отриманні орловських рисаків класу 2.05 наступні: родина 8199а Барвіхи з лініями Піона, Барчука та родина 0468 Кадетки з лініями Пілота, Барчука.

Використання 21 орловської кобили класу 2.05, як заводських маток не дало видатних нащадків.

2. История и характеристика маточных семейств Хреновского конного завода. Материалы подготовлены сотрудниками Всероссийского научно-исследовательского

Буренко А. В.

института коневодства. Издание выпущено по заказу и на средства К.Н. Мельникова, 2009. 258 с.

3. Бочкарев К.П. Новые рекордистки: Гайда и Баффина. *Коневодство и конный спорт*, 1980. № 12. С. 28-29

4. Электронная база Всероссийского научно-исследовательского института коневодства – информационно поисковая система КНИЗ, режим доступа: <http://www.base.ruhorses.ru/horses/15/ru>.

5. Линии орловской рысистой породы в 20 веке. Материалы подготовлены сотрудниками Всероссийского научно-исследовательского института коневодства. Дивово, 2001. 326 с.

6. Ползунова А.М. Резвейшие рысаки России и СНГ 1999-2016. Издание Ассоциации «Содружество рысистого коневодства России». Москва, 2017. 264 с.

References

1. Fomin O. Zolotoy fond porody. *Konevodstvo i konnyy sport*, 1977. №6. S. 26-28.

2. Istoriya i kharakteristika matochnykh semeystv Khrenovskogo konnogo zavoda. Materialy podgotovleny sotrudnikami Vserossiyskogo nauchno-issledovatel'skogo instituta konevodstva. Izdaniye vypushcheno po zakazu i na sredstva K.N. Mel'nikova, 2009. 258 s.

3. Bochkarev K.P. Novyye rekordistki: Gayda i Baffina. *Konevodstvo i konnyy sport*, 1980. № 12. S. 28-29.

4. Elektronnaya baza Vserossiyskogo nauchno-issledovatel'skogo instituta konevodstva – informatsionno poiskovaya sistema KNI3, rezhim dostupa: <http://www.base.ruhorses.ru/horses/15/ru>.

5. Linii orlovskoy rysistoy porody v 20 veke. Materialy podgotovleny sotrudnikami Vserossiyskogo nauchno-issledovatel'skogo instituta konevodstva. Divovo, 2001. 326 s.

6. Polzunova A.M. Rezveyshiye rysaki Rossii i SNG 1999-2016. Izdaniye Assotsiatsii «Sodruzhestvo rysistogo konevodstva Rossii». Moskva, 2017. 264 s.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ И ВЛИЯНИЕ КОБЫЛ, А ТАКЖЕ МАТОЧНЫХ СЕМЕЙСТВ НА ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТЬ ОРЛОВСКИХ РЫСАКОВ КЛАССА 2.05

А. В. Буренко

Аннотация. В статье исследовано поголовье лошадей орловской рысистой породы класса 2.05 по состоянию на 01.01.2017 года в количестве 272 головы. Из них чистопородных орловских рысаков (до пятого ряда включительно) насчитывалось 167 голов (61%), другие - 105 голов (39%) имели в своих родословных долю трех пород, определенных для вводного скрещивания (чистокровную верховую, американскую и российскую рысистые). Чаще всего, у 64 (23,5%) орловских рысаков класса 2.05 в различных вариантах и соотношениях встречается поместная кобыла Фабула, от чистокровного Фактотума. Из 272 рысаков класса 2.05, от 24 кобыл получили по 2 рысака этого класса в том числе от двух - по три рысака. Лучшие и часто встречаемые сочетания семейства с линиями при получении орловских рысаков класса 2.05 следующие: семейство 8199 Барвихи с линиями Пиона, Барчука и семейство 0468 Кадетки с линиями Пилота, Барчука. Также в статье приведен анализ 21 кобылы орловской рысистой породы класса 2.05, как заводских маток и определено отсутствие выдающихся лошадей среди их потомков.

Ключевые слова: орловская рысистая порода, кобыла, класс 2.05, вводное скрещивание, помесь, маточные семейства

EFFICIENCY OF USE AND INFLUENCE OF MARES AND MARES FAMILIES ON PRODUCTIVITY ORLOV'S TROTTER OF CLASS 2.05

A. V. Burenko

Abstract. *The article examines horses of the Orlov trotter class 2.05 as of 01.01.2017 in the amount of 272. Of these, purebred Eagle trotters (up to and including the fifth row) numbered 167 (61 %), others - 105 (39 %) had in their pedigrees the share of three breeds identified for introductory crossing (thoroughbred horse, American standardbred and Russian trotters).*

Most often, 64 (23.5 %) Orlov trotters class 2.05 in different variants and ratios occurs half-blood mare Fabula from thoroughbred Faktotum.

Out of 272 trotters of class 2.05, from 24 mares 2 trotters of this class were received, including from two - three trotters.

The best and most frequent combinations of the family with lines in obtaining Orlov trotters class 2.05 are as follows: mare family 8199a Barvikha with male lines Pion, Barchuk and family 0468 Cadetka with male lines Pilot, Barchuk.

Also in the article given the analysis of 21 mares of the Orlov trotter breed of a class 2.05, as fertile mares and the absence of outstanding horses among their offspring.

Key words: *Orlov trotter breed, mare, class 2.05, introductory crossing, crossbreed, mares families*